

tum sit meritum, Christum pavisse esurientem; et quale sit crimen, Christum contempsisse esurientem.

XII. Mutat quidem homines in melius poenitentia peccatorum: sed nec ipsa videtur aliquid profutura, si ab operibus misericordiae sterilis fuerit. Testatur hoc Veritas per Joannem, qui venientibus ad se dicebat: « Generatio » viperarum, quis vobis ostendit fugere ab ira ventura? » Facite ergo dignos fructus poenitentiae. Et ne dicatis: » Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. » Jam enim securis ad radicem arborum posita est. Omnis » ergo arbor non faciens fructum bonum, excidetur, et » in ignem mittetur¹. » De hoc utique fructu superius ait: « Facite fructus dignos poenitentiae. » Quisquis itaque istos fructus non fecerit, sine causa putat per sterilem poenitentiam se mereri veniam peccatorum. Qui sint autem isti fructus, ipse consequenter ostendit. Nam post hæc ejus verba interrogabant eum turbæ, dicentes: « Quid » ergo faciemus? » id est, qui sunt isti fructus, quos ut faciamus hortaris, et terres? Respondens autem dicebat illis: « Qui habet duas tunicas, det non habenti; et qui » habet escas similiter faciat. » Quid manifestius, fratres mei? quid certius? quid expressius? Quid ergo aliud sonat, quod superius ait: « Omnis arbor non faciens fructum bonum, excidetur, et in ignem mittetur: » nisi quod sinistri audituri sunt: « Ite in ignem æternum, » Esurivi enim, et non dedistis mihi manducare? » Patrum est itaque recedere a peccatis, si præterita curare neglexeris: sicut scriptum est: « Fili, peccasti, ne adjicias » iterum². » Et ne hoc solo securum se esse putaret: « Et » de pristinis, inquit, deprecari, ut tibi dimittantur. » Sed quid proderit deprecari, si te non dignum feceris exau-

¹ Luc. iii, 7-9. — ² Eccl. xxi, 1.

diri, non faciendo fructus dignos poenitentiae; ut tanquam sterilis arbor excidaris, et in ignem mittaris? Si ergo vultis exaudiri, cum deprecamini pro peccatis vestris: « Dimittite, et dimittetur vobis; date, et dabitur vobis³. »

SERMO LXI².

De verbis Evangelii Matth. vii: *Petite, et dabitur vobis, etc.* Exhortatorius ad faciendas eleemosynas.

I. In lectione sancti Evangelii hortatus est nos Dominus ad orandum. « Petite, inquit, et dabitur vobis; quærite, » et invenietis; pulsate, et aperietur vobis. Omnis enim » qui petit, accipit; et quærens invenit, et pulsanti aperietur. Aut quis est ex vobis homo, a quo petit filius » ejus panem, numquid lapidem porriget ei? Aut si piscem petierit, numquid serpentem porriget ei? Aut cum » petit ovum, numquid scorpionem porriget ei? Si ergo » vos, inquit, cum sitis mali, nostis bona data dare filiis » vestris, quanto magis Pater vester, qui in cælis est, » dabit bona petentibus se? Cum sitis, inquit, mali, » nostis bona data dare filiis vestris³. » Miranda res, fratres: mali sumus, et bonum Patrem habemus. Quid evidentius? Audivimus nomen nostrum: « Cum sitis, inquit, » mali, bona data nostis dare filiis vestris. » Et quos dixit malos, videte qualem Patrem illis ostendit: « Quanto magis Pater vester? » Quorum Pater? Certe malorum. Et qualis Pater? « Nemo bonus, nisi solus Deus⁴. »

¹ Luc. vi, 37, 38. — ² Alias 5 de verbis Domini. — ³ Matth. vii, 7-11, et Luc. xi, 12. — ⁴ Luc. xviii, 19.

II. Ergo, fratres, ideo mali bonum Patrem habemus, ne semper mali remaneamus. Nemo malus facit bonum. Si nemo malus facit bonum, homo malus quomodo se facit bonum? Facit de malo bonum, qui semper est bonus. « Sana me, Domine, inquit, et sanabor; salvum me » fac, et salvus ero¹. » Quid mihi dicunt vani vana, Tu te salvum facis, si volueris? « Sana me, Domine, et sanabor. » Nos boni conditi sumus a bono: « Fecit enim » Deus hominem rectum²: » arbitrio autem nostro facti sumus mali. Potuimus esse ex bonis mali, et poterimus esse ex malis boni. Sed qui semper est bonus, ipse facit ex malo bonum: quia ipse homo voluntate sua se sanare non potuit. Non quæris medicum, ut vulneres te: sed cum vulneraveris te, quæris qui sanet te. Bona ergo secundum tempus, bona temporalia, corporalia, carnalia novimus dare filiis nostris, etiam cum simus mali. Bonā enim sunt et ista, quis dubitet? Piscis, ovum, panis, pomum, frumentum, lux ista, aër iste quem ducimus, bona sunt hæc: ipsæ divitiæ in quibus homines extolluntur, et pares suos homines alios non agnoscunt, in quibus, inquam, homines extolluntur, magis amantes vestem fulgentem, quam cogitantes communem cutem; ipsæ ergo divitiæ bonæ sunt: sed ista omnia bona quæ commemoravi, a bonis et malis haberi possunt, et cum bona sint, bonos tamen facere non possunt.

III. Est ergo bonum, quod faciat bonum: et est bonum, unde facias bonum. Bonum quod facit bonum, Deus est. Non enim facit hominem bonum, nisi ille qui semper est bonus. Ergo ut sis bonus, Deum invoca. Aliud autem bonum est unde facias bonum: id est, quidquid habueris. Aurum est, argentum est; bonum est, non quod te faciat bonum, sed unde facias bonum. Habes

¹ Jerem. xvii, 14 — ² Eccli. vii, 30.

aurum, habes argentum; et concupiscis aurum et concupiscis argentum. Et habes, et concupiscis; et plenus es, et sitis. Morbus est, et non opulentia. Sunt homines in morbo, humore pleni sunt, et semper sitiunt. Humore pleni sunt, et humorem sitiunt. Quomodo ergo delectas opulentiam, qui habes hydropem concupiscentiam? Habes ergo aurum, bonum est: habes, non unde sis bonus, sed unde facias bonum. Quod bonum, inquis, facturum sum de auro? Non audisti Psalmum? « Dispertit, inquit, » dedit pauperibus; justitia ejus manet in sæculum sæculi¹. » Hoc est bonum, hoc est bonum unde bonus es, justitia. Si habes bonum unde sis bonus; fac bonum de bono unde non es bonus. Habes pecuniam, eroga. Ero-gando pecuniam, auges justitiam. Dispertit enim, distribuit, dedit pauperibus; justitia ejus manet in sæculum sæculi. Vide quid minuatur, et quid augeatur. Minuitur pecunia, augetur justitia. Illud minuitur quod eras dimis-surus, illud minuitur quod eras relicturus: illud augetur quod in æternum es possessurus.

IV. Consilium de lucrorum, disce mercari. Laudas enim mercatorem, qui vendit plumbum, et acquirit aurum; et non laudas mercatorem, qui erogat pecuniam, et acquirit justitiam? Sed ego, inquis, non erogam pecuniam, quia non habeo justitiam. Eroget pecuniam, qui habet justitiam: ego non habeo justitiam, habeam vel pecuniam. Ergo quia non habes justitiam, ideo non vis erogare pecuniam? Magis eroga pecuniam, ut habeas justitiam. A quo enim habebis justitiam, nisi a Deo fonte justitiæ? Ergo si vis habere justitiam, esto mendicus Dei, qui te paulo ante ex Evangelio ut peteres, quæreres, pulsares, monebat. Mendicum suum sciebat, et ecce paterfamilias et magnus dives, divitiarum scilicet spiritualium et æterna-

¹ Psal. cxi, 9.

rum, hortatur, et dicit tibi: Pete, quære, pulsa. « Qui » petit, accipit: quærens invenit: pulsanti aperietur ¹. » Hortatur ut petas: negabit quod petis?

V. Attende a contrario similitudinem vel comparisonem, sicut de illo divite ² iniquo, hortantem nos ad orationem, quando ait Dominus: « Erat quidam iudex in civitate, qui » nec Deum timebat, nec hominem reverebatur. Quædam vidua interpellabat eum quotidie, et dicebat: » Vindica me. Nolebat ille per tempus ³: » illa interpellare non desinebat: et fecit tædio, quod nolebat beneficio. Sic enim a contrario nos admonuit ut petamus.

VI. « Venit, inquit, ad amicum suum, cui hospes venerat, et coepit pulsare, et dicere: Hospes mihi venit, » commoda mihi tres panes. Respondit ille: Jam requiesco, » et mecum servi mei requiescunt. Ille non cessat, astat, » instat, pulsat; et tanquam amicus ab amico mendicat. » Et quid ait? Dico vobis, quia surgit, et non propter » amicitiam ejus, sed propter improbitatem dat illi quantos voluerit ⁴. » Non propter amicitiam, quamvis amicus sit, sed propter improbitatem. Quid est, propter improbitatem? Quia pulsare non destitit: quia et cum esset negatum, non se avertit. Ille qui nolebat dare, quod petebatur fecit, quia ille in petendo non defecit. Quanto magis dabit bonus, qui nos hortatur ut petamus; cui displicet, si non petamus? Sed cum aliquando tardius dat, commendat dona, non negat. Diu desiderata, dulcius obtinentur: cito autem data, vilescunt. Pete, quære, insta. Petendo et quærendo crescis; ut capias. Servat tibi Deus, quod non vult cito dare; ut et tu discas magna magne desiderare. « Inde oportet semper orare, et non deficere ⁵. »

VII. Si ergo, fratres mei, mendicos suos nos fecit Deus,

¹ Matth. vii, 7. — ² Fortè iudice. — ³ Luc. xviii, 2-4. — ⁴ Id. xi, 5-8. — ⁵ Id. xviii, 1.

monendo nos, et hortando et jubendo ut petamus, quæramus, pulsemus; attendamus et nos qui a nobis petunt. Petimus nos. A quo petimus? qui petimus? quid petimus? A quo, vel qui, vel quid petimus? Petimus a Deo bono: petimus homines mali: petimus autem justitiam, unde simus boni. Hoc ergo petimus quod in æternum habeamus: quo cum saturati fuerimus, ulterius non egeamus. Sed ut saturemur, esuriamus et sitiamus; esuriendo et sitiendo petamus, quæramus, pulsemus. « Beati enim qui » esuriunt et sitiunt justitiam ¹. » Quare beati? Esuriunt et sitiunt, et beati sunt? Aliquando enim egestas beata est? Non inde beati sunt, quia esuriunt et sitiunt; sed quia ipsi saturabuntur. Ibi erit beatitudo in saturitate, non in fame. Sed præcedat saturitatem fames, ne fastidium non perveniat ad panes.

VIII. Ergo diximus, a quo petamus, qui petamus, quid petamus. Sed petitur et a nobis. Mendici enim Dei sumus: ut agnoscat ille mendicos suos, agnoscamus et nos nostros. Sed et ibi etiam cogitemus, quando petitur a nobis, qui petunt, a quibus petunt, quid petunt. Qui petunt? Homines. A quibus petunt? Ab hominibus. Qui petunt? Mortales. A quibus petunt? A mortalibus. Qui petunt? Fragiles. A quibus petunt? A fragilibus. Qui petunt? Miseri. A quibus petunt? A miseris. Excepta substantia facultatum, tales sunt qui petunt, quales sunt a quibus petunt. Quam frontem habes petendo ad Dominum tuum, qui non agnoscis parem tuum? Non sum, inquit, talis: absit a me, ut talis sim. Inflatu obsericatus ista loquitur de pannoso. Sed ego nudos interrogo. Non interrogo in vestibus, quales sitis, sed quales nati fueritis. Ambo nudi, ambo infirmi, miseram vitam inchoantes, ideo ambo plorantes.

¹ Matth. v, 6.

IX. Ecce recole dives primordia tua: vide utrum huc aliquid attuleris. Jam venisti, et tanta invenisti. Dic, rogo te, quid attulisti? Dic quid attuleris, aut si dicere erubescis, Apostolum audi. Nihil intulimus in hunc mundum. « Nihil, inquit, intulimus in hunc mundum¹. » Sed forte quia nihil attulisti, et hic multa invenisti, aliquid hinc tecum ablaturus es? Et hoc fortasse amore divitiarum trepidas confiteri: audi et hoc. Et hoc Apostolus dicat, qui te non palpat. « Nihil intulimus in hunc mundum, utique » quando nati sumus: sed nec auferre aliquid possumus, utique quando de mundo exiemus². » Nihil attulisti, nihil hinc auferes: quid te inflas contra pauperem? Quando nascuntur infantes, recedant de medio parentes, servi, clientes; recedant de medio turbæ obsequentes, et agnoscantur pueri divites flentes. Pariant simul dives et pauper, pariant simul mulier dives et mulier pauper: non attendant quod pariunt, discedant paululum, redeant et agnoscant. Ecce dives nihil attulisti in hunc mundum: sed nec auferre hinc aliquid potes. Quod dixi de natis, hoc dico de mortuis. Certe quando aliquo casu vetera sepulcra franguntur, ossa divitis agnoscantur. Ergo dives audi Apostolum: « Nihil intulimus in hunc » mundum. » Agnosce, verum est. Sed nec auferre aliquid possumus. Agnosce, et hoc verum est.

X. Quid ergo sequitur? « Victum et tegumentum habentes, his contenti simus. Nam qui volunt divites fieri, » incidunt in tentationem et desideria multa et noxia, » quæ mergunt hominem in interitum et perditionem. » Radix est enim omnium malorum avaritia: quam quidam sequentes, a fide pererraverunt³. » Attende quid dimiserunt⁴: Doles quia hoc dimiserunt: vide quo se in-

¹ Florus ad 1 Tim. vi. — ² 1 Tim. vi, 7. — ³ Ibid. 8-10. — ⁴ Florus ad 1 Tim. vi.

seruerunt. Audi: « A fide pererraverunt, et inseruerunt » se doloribus multis. » Sed qui? Qui volunt divites fieri. Aliud est, esse divitem: aliud, velle fieri divitem. Dives est, qui a divitibus natus est: non quia voluit, dives est, sed quia multi hæreditates dimiserunt. Video facultates, non interrogo voluptates. Hic cupiditas accusatur, non aurum, non argentum, non divitiæ, sed cupiditas. Nam qui nolunt divites fieri, vel qui non curant, vel non ardent cupiditatibus, non avaritiæ facibus accenduntur, sed divites sunt, audiant Apostolum. Hodie lectum est: « Præcipe divitibus hujus mundi. Præcipe. » Quid? « Præcipe ante omnia, non superbe sapere¹. » Nihil enim est quod sic generent divitiæ, quomodo superbiam. Omne pomum, omne granum, omne frumentum, omne lignum habet vermem suum. Et alius est vermis mali, alius pyri, alius fabæ, alius tritici. Vermis divitiarum, superbia.

XI. Ergo præcipe divitibus hujus mundi, non superbe sapere. Exclisit vitium, doceat usum. Non superbe sapere. Unde autem non superbe sapere? De eo quod sequitur: « Neque sperare in incerto divitiarum. » Qui non sperant in incerto divitiarum, non superbe sapiunt. Si non altum sapiunt, timeant. Si timent, non altum sapiunt. Quam multi heri divites, hodie pauperes? Quam multi dormiunt divites, et venientibus latronibus et cuncta auferentibus, evigilant pauperes? « Ergo non sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo, qui præstat nobis » omnia abundanter ad fruendum: temporalia et æterna. » Sed magis ad fruendum æterna, ad utendum temporalia. Temporalia tanquam viatoribus, æterna tanquam habitatoribus. Temporalia, unde bona faciamus; æterna, unde boni efficiamur. Ergo hoc faciant divites: non superbe sapiant, neque sperent in incerto divitiarum, sed

¹ 1 Tim. vi, 17.

in Deo vivo, qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum : hoc faciant. Ex eo autem quod habent quid faciunt? Audi quid : « Divites sint in operibus » bonis, facile tribuant¹. » Habent enim unde. Quare non faciunt? Paupertas difficultas est. Facile tribuant, habent unde. Communicent, id est, pares suos mortales agnoscant. « Communicent, thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum². » Non enim quia dico, inquit, « Facile tribuant, communicent, » expoliare illos volo, nudare illos volo, inanes relinquere volo. Docceo lucrum³, cum ostendo, « Thesaurizent sibi. » Non enim volo, ut pauperes remaneant. « Thesaurizent sibi. » Non ut perdant, dico : sed quo migrent, ostendo. « Thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam. » Hæc ergo falsa vita est : « Apprehendant veram vitam. » Vanitas enim vanitantium, et omnia vanitas. Quæ abundantia tanta hominis in omni labore suo, quo ipse laborat sub sole⁴. » Apprehendenda est ergo vera vita, migrandæ sunt facultates nostræ ad locum veræ vitæ ; ut hoc ibi inveniamus, quod hic damus. Mutat illa, qui mutat et nos.

XII. Date ergo pauperibus, fratres mei. « Victum et tegumentum habentes, his contenti sumus. » Nihil dives habet de divitiis suis, nisi quod ab illo postulat pauper, victum et tegumentum. Hinc tu quid plus habes ex omnibus quæ habes? Accepisti victum, accepisti necessarium tegumentum. Necessarium dico, non inane, non superfluum. Quid plus de divitiis tuis capis? Dic mihi. Certe omnia tua superflua erunt. Quæ sunt tua superflua, sint pauperibus necessaria. Sed ego, inquis, pretiosas epulas accipio, pretiosis cibus vescor. Pauper quid? Vilibus. Vilibus cibus vescitur pauper; ego, inquit, pretiosis. Inter-

¹ 1 Tim. vi, 18. — ² Ibid. 19. — ³ Forte locum. — ⁴ Eccle. 1, 2.

rogo vos, quando fueritis ambo satiati : pretiosus cibus ad te intrat; quid fit, cum intraverit? Nonne si specularia in ventre haberemus, de omnibus cibus pretiosis erubesceremus, quibus saturatus es? Esurit pauper, esurit dives : saturari quærit pauper, saturari quærit dives. Saturatur pauper de vilibus cibus, saturatur dives de pretiosis cibus. Saturitas æqualis est : possessio una est, quo ambo volunt pervenire ; sed ille per compendium, ille per circuitum. Sed melius, inquis, mihi sapiunt apparatus pretiosa. Vix fastidiosus satiaris. Nescis quomodo sapit, quod fames accendit. Neque ita hoc dixi, ut divites cogam epulis et cibus pauperum vesci. Utantur divites consuetudine infirmitatis suæ : sed doleant, aliter se non posse. Melius enim possent, si aliter possent. Si ergo non extollitur pauper de mendicitate ; tu quare extolleris de infirmitate? Utere cibus electis, pretiosis, quia sic consuisti, quia non aliter potes ; quia si consuetudinem mutes, ægrotas. Conceditur tibi : utere superfluis, da pauperibus necessaria : utere pretiosis, da pauperibus vilia. Expectat a te, expectas a Deo : expectat ille manum quæ facta est secum, expectas tu manum quæ fecit te. Sed non solum te fecit, sed et pauperem tecum. Dedit vobis unam viam istam vitam : invenistis vos comites, unam viam ambulatis : ille nihil portat, tu nimium oneratus es : ille nihil secum portat, tu tecum plus portas quam opus est. Oneratus es : da illi de eo quod habes ; et illum pascis, et onus minuis.

XIII. Date ergo pauperibus : rogo, moneo, præcipio, jubeo. Quidquid vultis date pauperibus. Non enim occultabo Charitati Vestræ, quare hunc sermonem necesse habui vobis promere. Ex quo hic sumus euntes ad ecclesiam, et redeuntes, pauperes interpellant nos, et dicunt ut dicamus vobis, ut aliquid accipiant a vobis. Nos monuerunt loqui vobis : et cum se vident non accipere a vo-

bis, inaniter nos arbitrantur laborare in vobis. Expectant aliquid et a nobis. Damus quantum habemus, damus sicut possumus: numquid tamen ad eorum necessitatem implendam idonei sumus? Quia ergo ad eorum necessitatem implendam idonei non sumus, vel ad vos legati ipsorum sumus. Audistis, laudastis: Deo gratias. Semen accepistis, verba reddidistis. Laudes istæ vestræ gravant nos potius, et in periculum mittunt: toleramus illas, et tremimus inter illas. Tamen, fratres mei, istæ laudes vestræ folia sunt arborum: fructus quæritur.

SERMO LXII¹.

De verbis Evangelii Matth. VIII: *Non sum dignus ut sub tectum meum intres*, etc. Nec non de verbis Apostoli 1 Cor. VIII: *Si enim quis viderit eum qui habet scientiam, in idolio recumbentem*, etc.

I. AUDIVIMUS, cum Evangelium legeretur, fidem nostram in humilitate laudari. Ad domum quippe Centurionis cum se promitteret Dominus Jesus iturum, ut puerum ejus sanaret, ille respondit: « Non sum dignus ut sub » tectum meum intres: sed tantum dic verbum, et sanabitur². » Dicendo se indignum, præstitit dignum, non in cujus parietes, sed in cujus cor Christus intraret. Neque hoc diceret cum tanta fide et humilitate, nisi illum, quem timebat intrare in domum suam, corde gestaret. Nam non erat magna felicitas, si Dominus Jesus intraret in parietes ejus, et non esset in pectore ejus. Magister quippe humilitatis et verbo et exemplo, discubuit et in

¹ Alias 6 de verbis Domini. — ² Matth. VIII, 8.

domo cujusdam Pharisæi superbi, nomine Simonis¹. Et cum in domo ejus recumberet, non erat in corde ejus ubi caput Filius hominis reclinaret.

II. Ita enim quemdam superbum, quantum intelligitur ex verbis ipsius Domini, ultro secum ire cupientem, a suo discipulatu revocavit: « Sequar te, Domine, ait, » quocumque ieris. » Et Dominus in ejus corde invisibilia videns: « Vulpes, inquit, foveas habent, et volatilia cœli » nidos: Filius autem hominis non habet ubi caput suum » reclinet². » Hoc est, habitant in te insidiæ sicut vulpes, habitat superbia sicut cœli volatilia: Filius autem hominis simplex contra insidias, humilis contra superbiam, non habet ubi caput suum reclinet. Et ipsa reclinatio capitis, non erectio, humilitatis magistra est. Revocat ergo istum ire cupientem, trahit alium recusantem. Eodem quippe loco ait cuidam: « Sequere me. Et ille, Se » quor te, Domine: sed sine me primo ire et sepelire » patrem meum. » Pie quidem excusavit et ideo dignior cujus excusatio removeretur, vocatio firmaretur. Pium erat quod volebat facere: sed docuit Magister quid deberet præponere. Volebat enim eum esse vivi verbi prædicatorem, ad faciendos victuros. Erant autem alii, per quos illa necessitas impleretur. « Sine, inquit, mortuos se » pelire mortuos suos. » Infideles cadaver quando sepeliunt, mortui mortuum sepeliunt. Illius corpus animam perdidit; illorum anima Deum. Sicut enim vita corporis anima est: sic vita animæ Deus. Sicut expirat corpus, cum animam emittit: ita expirat anima, cum Deum amittit. Deus amissus, mors animæ: anima emissa, mors corporis. Mors corporis necessaria: mors animæ voluntaria.

III. Discumbebat ergo Dominus in domo Pharisæi cujusdam superbi. In domo ejus erat, ut dixi; et in pectore

¹ Luc. VII, 36. — ² Id. IX, 57, et Matth. VIII, 20.